

ВІД АВТОРА РОМАНІВ-СЕНСАЦІЙ
«КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»
І «ТАЄМНИЧА ІСТОРІЯ БІЛЛІ МІЛЛІГАНА»



ПРОДОВЖЕННЯ ІСТОРІЇ БІЛЛІ МІЛЛІГАНА —
ЛЮДИНИ З 24 ОСОБИСТОСТЯМИ

Деніел Кіз — всесвітньовідомий американський письменник. Це єдиний автор, що здобув дві найпрестижніші літературні нагороди (Г'юґо і Неб'юла) за два твори з однаковою назвою, героєм та сюжетом — оповідання «Квіти для Елджернона» та однойменний роман. Ще одна відома книжка Кіза — «Таємнича історія Біллі Міллігана» — стала культовою. В основу її продовження, роману «Війни Міллігана», так само лягли реальні події та факти.

Коли здається, що всі неприємності вже позаду, життя ставить перед Біллі нове випробування. На нього чекає курс лікування у психіатричній клініці для злочинців у Лімі. Це місце вважається справжнім пеклом на землі. Те, що коять з пацієнтами у цих стінах, має залишатися моторошною таємницею. Побиття та щоденні знущання — далеко не найжахливіше з того, що чекає на Біллі. Але він не такий, як інші хворі. Він має 24 особистості та безмежну волю до життя. У голові Біллі точаться запеклі війни, і його намагатимуться знищити, не розуміючи, що мають справу не з ним одним... Яка боротьба буде простішою — із системою чи із самим собою?

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-4526-6



9 786171 245266

ДЕНІЕЛ
КІЗ

ВІЙНИ МІЛЛІГАНА



СВІТОВИЙ БЕСТСЕЛЕР

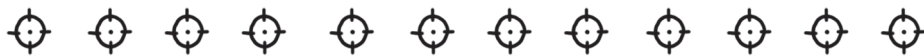
ДЕНІЕЛ КІЗ

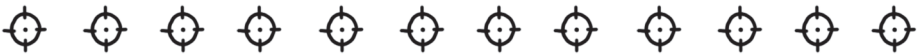
ВІЙНИ МІЛЛІГАНА



ДЕНІЕЛ КІЗ

ВІЙНИ
МІЛЛІГАНА





ДЕНІЕЛ КІЗ

ВІЙНИ

МІЛЛІГАНА

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2018  СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
К38

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Keyes D. The Milligan Wars : A Novel / Daniel Keyes. —
London : Hamish Hamilton, 1994. — 432 p.

Переклад з англійської *Таїсії Івченко*

Дизайнер обкладинки *Оксана Волковська*

Кіз Д.

К38 Війни Міллігана : роман / Деніел Кіз ; пер. з англ. Т. Івченко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. — 384 с.

ISBN 978-617-12-4526-6

ISBN 978-0-241-13291-3 (англ.)

Коли здається, що всі неприємності вже позаду, життя ставить перед Біллі нове випробування. На нього чекає курс лікування в психіатричній клініці для злочинців у Лімі. Це місце вважається справжнім пеклом на землі. Те, що коять з пацієнтами у цих стінах, має залишатися моторошною таємницею. Побиття та щоденні знущання — далеко не найжахливіше з того, що чекає на Біллі. Але він не такий, як інші хворі. Він має 24 особистості та безмежну волю до життя. У голові Біллі точаться запеклі війни, і його намагатимуться знищити, не розуміючи, що мають справу не з ним одним... Яка боротьба буде простішою — із системою чи із самим собою?

821.111(73)

ISBN 978-617-12-4526-6
ISBN 978-0-241-13291-3 (англ.)

© Daniel Keyes, 1994
© Hemigo Ltd, видання українською мовою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2018

Цю книжку я присвячую тим,
хто вижив і живе таємно чи відкрито,
а також усім, хто дає їм надію...

ЛЮДИ ВСЕРЕДИНИ

Щоб читачі не плутали імен альтер-особистостей Біллі Міллігана з іншими людьми з його історії, я писатиму їх з малої літери. Нижче наводяться описи їхньої зовнішності, записані з їхніх слів.

Десятка

Першою йде десятка домінантних особистостей, які були відомі психіатрам, юристам, поліції та журналістам на момент першого засідання суду у справі згвалтування в кінці 1970-х років.

1. Вільям Стенлі Мілліган («Біллі» або «Біллі-М»), 27 років. Першоджерело, або ядро. Пізніше називатиметься «множинний Біллі». Школу не закінчив. Зріст 182 см, вага 86 кг. Очі блакитні. Брюнет.
2. артур, 22 роки. Англієць. Рациональний, беземоційний. Говорить з британським акцентом. Самостійно вивчає фізику, хімію та медицину. Це ним написані листи арабською мовою автору. Непохитний консерватор. Вважає себе капіталістом. Відвертий атеїст. Саме він першим здогадався про існування інших особистостей. Домінує над ними в умовах безпеки: вирішує, хто з «родини» має право контролювати свідомість (тобто «виходити на сцену»). Носить круглі окуляри.
3. рейджен вадасковинич, 23 роки. Хранитель ненависті. Ім'я «рейджен» походить від англійського «rage» + «again», тобто «знов злість». Говорить з помітним слов'янським



акцентом. Читає, пише та говорить сербохорватською. Володіє зброєю, майстер з карате, завдяки здатності контролювати потік адреналіну — надзвичайно сильний. Атеїст і комуніст. Його роль — захисник. За небезпечних обставин він перебирає на себе контроль над свідомістю. Його асоціюють з наркотиками та злочинністю, і він визнає схильність до злочинних дій і насильства. Важить 95 кг. Має величезні руки, чорне волосся та довгі висячі вуса. Дальтонік, тому робить лише чорно-білі замальовки.

4. аллен, 18 років. Шахрай і маніпулятор. Найчастіше має справу з маргіналами. Агностик. Живе за принципом «бери від життя найкраще». Грає на барабанах і пише портрети. Єдиний правша та єдиний курець серед інших особистостей. Має хороші стосунки з матір'ю Біллі. На зріст такий самий, як і Вільям, але важить менше (75 кг). Зачісує волосся на проділ праворуч.
5. томмі, 16 років. Майстер-утікач. Часто його плутають з алленом. Найчастіше поводить себе войовниче та антисоціально. Грає на саксофоні та розуміється в електроніці. Малює пейзажі. Має русяве волосся й бурштинові очі.
6. денні, 14 років. Налякана особистість. Боїться людей, особливо чоловіків, бо одного разу його примусили копати собі могилу, у якій потім поховали живцем. денні малює лише натюрморти. Має світле волосся до плечей і блакитні очі. Невисокий на зріст, худорлявий.
7. девід, 8 років. Хранитель болю, емпат. Він приймає всі страждання замість інших особистостей. Незважаючи на чуйність і чутливість, не вміє утримувати увагу. Майже завжди схвильований, не розуміє, що відбувається. Має темне коричнево-руде волосся та блакитні очі. Невисокого зросту.
8. крістін, 3 роки. «Дитина для кутка» — вона у шкільні роки стояла в кутку замість інших. Розумна дівчинка, англійка, вміє читати та писати друкованими літерами,



хоча і страждає на дислексію. Любить малювати квіти й метеликів або ж розмальовувати їх. Має світле волосся до плечей і блакитні очі.

9. крістофер, 13 років. Брат крістін. Говорить з британським акцентом. Слухняний, але дещо неспокійний. Грає на губній гармоніці. Має світло-коричневе волосся, як у крістін, але коротше.
10. адалана, 19 років. Лесбійка. Сором'язлива, інтровертка. Пише вірші, вміє готувати, доглядає за домівкою. Має довге густе волосся. Карі очі іноді некеровано тремтять від ністагму — «зіниці танцюють». Єдина особистість, яка може забажати, щоб інший зійшов зі «сцени».

Небажани

Особистості, відсторонені артуром через їхні небажані риси характеру. Їх виявив доктор Девід Кол під час перебування Біллі у Афіньському центрі психічного здоров'я.

11. філіп, 20 років. Бандит. Говорить з помітним бруклінським акцентом. Багато лається. Скоїв кілька незначних злочинів. Одна з жертв чула, як він називав себе «філ», — саме це й дало натяк поліції та журналістам на існування понад десяти особистостей. Має кучеряве каштанове волосся, горіхові очі й гачкуватий ніс.
12. кевін, 20 років. Складає плани. Дрібний злочинець — спланував пограбування аптеки. Любить писати. Має біляве волосся й зелені очі. Після того як особисто повстав проти садистів-наглядачів у Державній лікарні Ліми, позбувся статусу «небажаного».
13. волтер, 22 роки. Австралієць. Носить вуса. Хвалиться, що він — мисливець на велику здобич. Має чудову орієнтацію в просторі, завдяки чому його часто використовують для пошуку. Приховує власні емоції. Ексцентричний.



14. ейпріл, 19 років. Стерво. Говорить з бостонським акцентом. Її переслідують нав'язливі думки про диявольську помсту вітчиму Чалмеру. Інші особистості вважають її божевільною. Уміє шити та допомагає по господарству. Має чорне волосся й карі очі.
15. семюель, 18 років. «Заблуканий жид». Іудей за віросповіданням. Єдиний з усіх особистостей вірить у Бога. Скульптор і різьбяр по дереву. Має бороду, чорне кучеряве волосся та карі очі.
16. марк, 16 років. Робоча конячка. Виконує за всіх нудну роботу. Не виявляє ініціативи. Не робить нічого, поки йому не накажуть. Якщо нічого робити — просто сидить і дивиться в стіну. Його називають «зомбі».
17. стів, 21 рік. Невгамовний дурисвіт — висміює всіх навколо і пародіює їх. Егоїст. Не визнає діагнозу множинної особистості. Через його жарти та знущання інші часто потрапляють у скрутне становище.
18. лі, 20 років. Комік, жартівник, клоун. Через його витівки у в'язниці та лікарнях виникають бійки, а інші потім опиняються в ізоляторах. Не думає про майбутнє чи наслідки своїх дій. Має темно-коричнєве волосся й горіхові очі.
19. джейсон, 13 років. «Клапан тиску». Його істерики та вибухи роздратування часто призводять до покарань. Він забирає в інших погані спогади, що спричинює амнезію.
20. роберт (боббі), 17 років. Мрійник, постійно фантазує про пригоди й подорожі. Його фантазії дещо покращують світ для інших. Амбіцій та інтелектуальних захоплень не має.
21. шон, 4 роки. Глухий, через це його вважають розумово відсталим. Полюбляє дзижчати — ці звуки створюють приємну вібрацію в голові.
22. мартін, 19 років. Сноб. Показушний зарозумілець з Нью-Йорка. Любить хизуватись і вихвалитися. Хочє все мати, але не хоче нічого для цього робити. Має світле волосся й сірі очі.



23. тімоті (тіммі), 15 років. Працював у квітковому магазині, де до нього чіплявся гомосексуаліст. Це його налякало, і він утік у власний світ.

Учитель

Двадцять три альтер-его в одному, 27 років. Це він навчив інших особистостей усього, що вони знають. Розумний, делікатний, має хороше почуття гумору. Каже про себе: «Я — увесь Біллі, усі разом», а інших називає «андроїди, яких я створив». Учитель пам'ятає майже всі події, і саме завдяки його співпраці ця книжка стала можливою.

ПРОЛОГ: ОСОБИСТОСТІ БІЛІ МІЛЛІГАНА

(1)

Протягом останніх двох тижнів жовтня 1977 року в районі студентського містечка Державного університету Огайо трьох жінок за схожих обставин під погрозою пістолета примусили сісти у свої ж авто й виїхати за місто, де згвалтували. Менш як за 40 годин після третього випадку детективи поліції вже зачитували 22-річному Вільяму Стенлі Міллігану його права. Арешт «університетського гвалтівника» був неабияким успіхом для поліцейського відділку Колумбуса.

Один з обвинувачів, що вихвалявся перемогою в усіх справах про згвалтування, казав: «Це дріб'язкова справа. У нас блискучі докази. Відбитки пальців, свідчення жертв, описи зовнішності — усе. У захисників жодних шансів». Однак Гері Швейкарт та Джуді Стівенсон, молоді державні захисники, звернули увагу на дивну поведінку свого підзахисного. У перший день Швейкарт зустрівся з переляканим юнаком, який просив жінку-адвоката, бо він боїться чоловіків (тоді Гері повернувся в офіс, зазирнув у кабінет Джуді й вигукнув: «Агов, угадай, хто хоче з тобою познайомитися?»). А от під час другої зустрічі Мілліган поведився, як досвідчений пройдисвіт.

Пізніше Джуді Стівенсон розповідала, що вона побачила в тій камері хлопця з дитячим обличчям, який намагався вбити себе, б'ючись головою об стіну. І він аж ніяк не був схожий на хулігана у трансі.

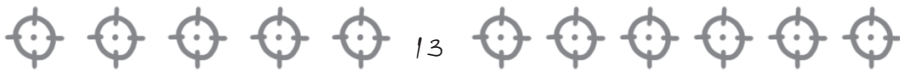
Державні захисники звернулися до судді Джея Флаверза із запитом про проведення психіатричного обстеження



Міллігана. Вони запідозрили, що їхній клієнт страждає на шизофренію, у зв'язку із чим не може бути притягненим до відповідальності. Суддя Флаверз направив запит у Південно-Західний державний центр психічного здоров'я в Колумбусі, штат Огайо. Там обстеження доручили психологу Дороті Тернер, яка швидко зрозуміла, що має справу із синдромом множинної особистості (СМО). Вона познайомилася та поговорила з девідом (восьми-з-чимось-річним хлопчиком), який виходив «назовні», щоб прийняти страждання та битися головою об стіну. Він і розповів їй секрет про те, що перший «Біллі» (тобто особистість-ядро) спить усередині, бо артур (англієць) і рейджен (югослав) бояться, що він може накласти на себе руки, коли прокинеться.

Тернер читала про СМО, але на практиці з ним не стикалася, тому й зателефонувала своїй колезі доктору Стеллі Керолін (угорського походження) і попросила допомогти з діагнозом. Щоб жодним чином не вплинути на її висновки, Тернер лише повідомила, що арештований хлопець поскаржився на «провали в пам'яті» протягом усього життя. На основі цього факту й записів про випадки гарячки в дитинстві у його медичній картці Тернер спершу вирішила, що «провали» насправді були нападами епілепсії. Керолін також ще до зустрічі з підсудним припустила, що в нього можуть бути пошкодження мозку та епілепсія, але дивна усмішка на обличчі Тернер її спантеличила.

У оглядовій кімнаті у в'язниці Тернер познайомила колегу з денні, томмі, алленом і рейдженом. З кожним новим знайомством щелепа Керолін падала дедалі нижче й так і не повернулася на місце до кінця сеансу. Вона була приголомшена — особливо коли вийшов рейджен зі своїм виразним слов'янським акцентом та після кількох фраз сказав, що в усій в'язниці лише вона говорить як треба, без акценту. Пізніше Стелла Керолін дізналася, що рейджена варто боятися, але він все одно подобався їй більше за інших.



З того самого дня вона жодного разу не сумнівалася, що у Міллігана справді синдром множинної особистості.

Згодом Керолін пояснила, що вже працювала з кількома пацієнтами зі СМО: «Якщо ви один раз відчуєте, як це — бути у присутності такої людини, — ви потім ні з чим це не сплутаєте. Це дуже сильне враження. Можна помітити переключення особистостей пацієнта — побачити цю зміну. Зрозуміти власну реакцію. Це двоїсте відчуття — одночасно емпатія і співчуття — але дуже сильне. У мене воно виникло відразу, щойно я побачила Біллі Міллігана».

Коли колега підтвердила думку щодо множинної особистості, Тернер відразу зателефонувала Джуді Стівенсон, заявивши: «Я не маю права з тобою про це говорити, але якщо ти ще не читала книжку «Сивіла» — купи і прочитай».

Кілька днів по тому черговий у в'язниці зателефонував Гері Швейкарту додому: «Ви ніколи не повірите, що тут коїться з вашим клієнтом, — повідомив хлопець. — Він кулаком розбив унітаз у камері й уламком порізав собі зап'ястя».

Щоб запобігти майбутнім спробам накласти на себе руки, шериф наказав одягти на Міллігана гамівну сорочку. За якийсь час у камеру прийшов лікар, щоб перевірити стан Міллігана. Йому довелося покликати офіцера для підтвердження побаченого: той виліз з гамівної сорочки і спав, умостивши на неї голову, як на подушку.

Психолог Тернер запросила Джуді Стівенсон познайомитися з деякими особистостями Міллігана. Артур зі своєю бездоганною британською вимовою розповів їй, як посередництвом уяви допомагав молодшим збагнути суть втраченого часу. Він пояснив, що під час перебування в реальному світі особистість стоїть «на сцені» — а значить, у цей момент саме вона контролює свідомість. Усі інші в цей час можуть стежити за нею або спати десь поруч чи в тіні.



Стівенсон познайомилася з майстром-утікачем томмі, трирічною крістін (вона була першим альтер-его); з денні — підлітком, якого катував і гвалтував вітчим Чалмер; а також із алленом, балакучим шахраєм.

Протягом кількох наступних днів Стівенсон дізналася, що в безпечних умовах артур контролює, хто може виходити на сцену. Але в небезпечних місцях — як наприклад зараз у в'язниці, — домінує рейджен, а тому тут він вирішує, кому виходити в реальний світ. Це рейджен, сильний, як десятеро чоловіків, хранитель ненависті й захисник усієї внутрішньої родини, розбив унітаз.

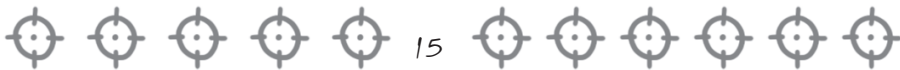
Джуді запросила Гері Швейкарта познайомитися з особистостями Міллігана. Спершу він поставився до цього скептично, але особиста зустріч його переконала. Він був вражений і вирішив, що єдине, що можна зробити, — це просити суддю про повну психіатричну оцінку Міллігана на момент скоєння злочину та визначення його здатності відповідати перед судом.

(2)

Захищаючи Біллі, Швейкерт і Стівенсон наштовхнулися на дві перешкоди: відділ УДЗ Огайо¹ та Державна клініка Ліми для душевнохворих злочинців.

Оскільки зі свого покарання за пограбування Мілліган відбув лише два роки з п'ятнадцяти та вийшов за УДЗ, Джон Шумейкер, голова відповідального за звільнення відділу, вимагав негайно повернути його у в'язницю через порушення умов звільнення. Гері Швейкерт знав, як важко буде захищати психічно нестабільного підсудного у такій складній справі дистанційно, тому переконав суддю Флаверза не дозволяти повторно заарештовувати Міллігана, аж поки

¹ Відділ умовно-дострокового звільнення. (Тут і далі прим. перекл.)



він перебуває під юрисдикцією Франклінського суду (у Колумбусі) і за нього відповідає Департамент психічного здоров'я Огайо.

Також було непросто перевести Біллі в місцеву клініку в Колумбусі. У штаті Огайо таких підсудних зазвичай відправляли у Державну клініку Ліми, де робили досудову психіатричну експертизу та, якщо це можливо, проводили відповідне лікування, щоб підсудний був у змозі відповідати перед судом. На жаль, майже всі юристи й лікарі знали, що гірше за Ліму лікарні в Огайо немає.

Швейкарт і Стівенсон переконали суддю в тому, що Біллі там не виживе і що очевидна унікальність його випадку потребує втручання спеціалістів та особливого лікування. Суддя Флаверз задовольнив їхнє прохання й перевів Міллігана у приватну лікарню Гардінга в Колумбусі. Відомий консервативний психіатр доктор Джордж Гардінг неупереджено ставився до випадків множинної особистості. Він погодився прийняти Міллігана у свою клініку та представити висновки в суді.

Протягом наступних шести місяців доктор Гардінг вів активну роботу, консультуючись зі знавцями СМО з усієї країни — особливо з доктором Корнелією Вілбур (це вона лікувала широковідому зі ЗМІ Сивілу). З її допомогою Гардінгу вдалося віднайти десятьох особистостей Біллі, враховуючи самого Біллі-ядро, про які згодом дізналося суспільство. Він також познайомив усіх особистостей між собою, що сприяло розвитку стану «спільної свідомості».

12 вересня 1978 року після семи місяців роботи з Мілліганом доктор Гардінг подав судді Флаверзу звіт на дев'ять сторінок, у якому описав медичну, соціальну й психіатричну історію Міллігана:

«Пацієнт повідомляє, що мати й діти страждали від садистської поведінки містера [Чалмера] Міллігана, а також від сексуальних наруг, що



включали статевий акт. За словами пацієнта, це тривало близько року, коли йому було вісім чи дев'ять, зазвичай на фермі, де він лишався сам на сам з вітчимом. Пацієнт також зазначає, що він боявся, що вітчим може вбити його (!), оскільки той погрожував «закопати його у сараї та сказати матері, що він утік».

Від інших психіатрів та з відповідної літератури Гардінг дізнався, що майже всі випадки СМО походять від знущань у ранньому дитинстві — особливо сексуальних. Проаналізувавши психодинаміку стану Міллігана, Гардінг дійшов висновку, що самогубство біологічного батька позбавило Біллі батьківської уваги й дало поштовх розвитку сильного ірраціонального почуття провини, яке у свою чергу призвело до тривожності, внутрішнього конфлікту й розвитку нездорових фантазій. У такому стані «вітчим Чалмер Мілліган, користуючись потребою хлопчика у близькості та ніжності, використав його задля компенсації власних невдач садистсько-сексуальним шляхом...»

Коли вітчим бив матір Міллігана, хлопчик асоціював себе з нею, що примушувало його переживати «її жах і біль». [Це також призвело] «до появи певного страху їхнього розриву, через що він замикався в нестабільному світі власних фантазій з усією їхньою непередбачуваністю. У комплексі з побоями та сексуальними знущаннями це призвело до багаторазової дисоціації...»

Висновок доктора Гардінга був однозначним: «Моя думка така: пацієнт матиме змогу відповідати перед судом, коли всі його особистості зіллуться в одне ціле... Пацієнт має психічну хворобу, через яку він не відповідав за свою злочинну поведінку... у другій половині жовтня 1977 року».

Бернард Явіч, прокурор округу Франклін, прийняв психіатричну експертизу Гардінга, тому суддя Флаверз про-



голосив, що в нього лишився єдиний варіант — виправдати підсудного. Таким чином, Вільям Стенлі Мілліган увійшов у юридичні статті як перша людина з множинною особистістю, яку визнали «невинною через психічну хворобу» у кримінальному злочині. Флаверз також рекомендував комісії з виконання покарань не відправляти Міллігана у Ліму, а натомість помістити його в клініку, де він міг би отримати лікування цього маловивченого і неоднозначного захворювання. Ознайомившись зі звітами й доказами, комісія погодилася із суддею й відправила Міллігана у Афінівський центр психічного здоров'я на лікування під керівництвом доктора Кола, спеціаліста зі СМО.

(3)

У діагнозі Гардінг нарахував десять окремих особистостей — усі вони були цілісними особами різного віку, статі, з різним рівнем розумового розвитку й іншими рисами. Серед них був також Біллі, особистість-ядро. Доктор Кол невдовзі відкрив існування інших особистостей.

Виявилось, що ще тринадцять особистостей не мали права займати сцену та не виходили в реальний світ, бо артур визнав їх небажаними. Використовуючи свій досвід роботи з іншими пацієнтами зі СМО, доктору Колу вдалося злити (або сплавити) 23 особистості в одне — у нову особистість, яка раніше не існувала. Цей «новонароджений» сплав знав абсолютно все про думки та дії всіх особистостей від моменту їхньої появи. Його назвали Учителем.

Афінівський центр психічного здоров'я був відкритим лікувальним закладом, а не судовою лікарнею-в'язницею, однак Мілліган все одно мав деякі обмеження. Зокрема, він не мав права виходити з корпусу без дозволу доктора Кола. Програма лікування Біллі включала розвиток впевненості в собі та довіри між лікарем і пацієнтом, тому доктор Кол



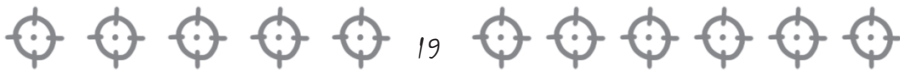
постійно збільшував ступінь його свободи. Спочатку йому дозволили виходити з приміщення лікарні у супроводі наглядача, потім — самостійно, під підпис у відповідному журналі, як і всім іншим пацієнтам. Скоро Мілліган міг насолоджуватися прогулянками територією лікарні.

Кілька місяців по тому Мілліган отримав дозвіл виходити в місто у супроводі двох наглядачів, щоб купити обладнання для малювання, внести отримані за картини гроші на банківський рахунок і зустрітися з новим адвокатом. Потім йому дозволили залишати територію клініки під наглядом лише однієї людини. Зрештою доктор Кол почав активну рольову терапію, що мала підготувати його до самостійних пересувань. Щоб уникнути непорозумінь щодо цього наступного кроку, доктор Кол повідомив про це директора клініки, місцевий поліцейський відділок та комісію з умовно-дostroкового звільнення.

Голова УДЗ Джон Шумейкер, на відміну від звичайної практики роботи з іншими достроково звільненими психічнохворими злочинцями, стежив за подальшим станом Міллігана та роботою його лікарів. Оскільки через рішення судді Флаверза йому не вдалося повторно ув'язнити Міллігана за порушення умов УДЗ, Шумейкер став чекати, поки його «вилікують» та випустять з-під опіки суду — тоді він зможе спробувати повернути його за ґрати ще на тринадцять років.

Мілліган почав виходити у місто. Якийсь час його подорожі проходили спокійно. Учителю пишався здатністю лишатися «злитим», і його важко було відрізнити від численних студентів Огайського університету. Такі успіхи в лікуванні переконали Джуді й Гері, що Біллі здатен вести звичайне життя.

На жаль, на відміну від інших пацієнтів зі СМО, яких лікують в умовах приватності та під вигаданими іменами, Біллі Мілліган від моменту свого затримання став публічною



особою. Його ім'я постійно звучало по телебаченню та в газетах. Після встановлення діагнозу він разом зі своїм лікарем став цікавий усьому світові. У центральному Огайо цей інтерес мав ворожий характер. Політики стали критикувати доктора Кола та адвокатів Міллігана. Ані лікар, ані пацієнт тоді ще не знали, яка буря на них насувається.

30 березня 1979 року в газеті «Колумбус Диспетч» вийшла перша стаття про Біллі та його терапевта.

ЛІКАР ДОЗВОЛЯЄ ГВАЛТІВНИКОВІ РОЗГУЛЮВАТИ МІСТОМ

Автор: Джон Швіцер

«Диспетч» з'ясував, що Вільям Мілліган, гвалтівник з множинною особистістю, якого минулого грудня перевели до Афінського центру психічного здоров'я, отримав дозвіл вільно й без нагляду пересуватися містом... Лікар Міллігана, девід Кол, повідомив журналістам «Диспетч», що Міллігану відтепер можна залишати територію клініки й виходити у Афіни...

Після цієї статті вийшли ще кілька з критикою лікування Міллігана. Одна з них мала заголовок «СИСТЕМА ПРАВОСУДДЯ МАЄ ЗАХИЩАТИ СУСПІЛЬСТВО».

Члени законодавчих зборів штату, Клер «Базз» Болл-молодший від Афін та Майк Стінціано від Колумбуса, розкритикували доктора Кола й лікарню, після чого ініціювали слухання щодо перегляду законів, згідно з якими Міллігана взагалі туди направили. Також вони вимагали змінити сам закон, який дозволяв формулювання «невинний у зв'язку з психічною хворобою».

Стінціано звинуватив (безпідставно) доктора Кола в тому, що він дозволив Міллігану «вільно мандрувати», бо таємно пише про свого пацієнта книжку, а значить, погана слава Міллігана йому на користь. Обидва політики вимагали



провести розслідування в клініці. Їхні атаки підігрівалися майже щоденними статтями в газетах, тож директору клініки довелося обмежити свободу Міллігана територією закладу — поки не вщухне скандал.

Через несправедливість критики лікаря й жорстокість журналістів Учитель розпався. Мілліган втрачав контроль.

На суд відчайдушно давили з вимогою перевести Міллігана у Державну клініку Ліми для душевнохворих злочинців.

7 липня 1979 року на першій шпальті газети «Колумбус Диспетч» з'явилася стаття із заголовком червоними літерами «ГВАЛТІВНИК МІЛЛІГАН МОЖЕ ВИЙТИ НА СВОБОДУ ВЖЕ ЗА КІЛЬКА МІСЯЦІВ». У статті йшлося про можливість того, що через три-чотири місяці, за умови влучного трактування федерального закону Вищим судом США, Мілліган може опинитися на волі. Журналіст поспілкувався зі Стінціано і написав: «Він [Стінціано] попереджає: життя Міллігана може опинитися в небезпеці, якщо хтось із жителів Колумбуса побачить, як він вільно прогулюється містом...»

За десять місяців безупинних атак політиків і ЗМІ суддя Афіньського округу Роджер Джонс видав розпорядження про переведення Міллігана у клініку Ліми. Пізніше рішенням Апеляційного суду четвертого округу Огайо воно було визнано неправомірним через очевидне порушення прав Міллігана. Так 4 жовтня 1979 року Міллігана перевели за 180 миль¹ у клініку Ліми. Місце, яке називали пекельною лікарнею.

Саме тут і починається наша історія.

¹ Приблизно 290 кілометрів.

ВСТУП

Після раптового переведення Біллі Міллігана у Державну клініку Ліми для душевнохворих злочинців — заклад із максимальним ступенем безпеки, від якого адвокати намагалися його врятувати і який називали пекельною лікарнею, — я вирішив дізнатися трохи більше про це місце та його історію.

У архівах я знайшов дві статті з газети «Клівленд Плейн Ділер». Перша вийшла 22 травня 1971 року:

26 ПАЦІЄНТІВ ЛІМИ ПОВІСИЛИСЯ: ЖОДНОГО РОЗТИНУ НЕ ПРОВЕДЕНО

Автори: Едвард Велан,
Річард Відман,
штатні кореспонденти
Ліма, Огайо.

Вивчивши звіти коронера округу Аллен, журналісти «Плейн Ділер» з'ясували, що протягом останніх дев'яти років у Державній клініці Ліми повісилися 26 пацієнтів... Доктор Ноубл повідомив журналістам, що він не практикує проведення розтину у випадках повішення.

Колишній працівник клініки Вінсент ДеВіта (працював наглядачем з 1960 по 1965 рік) повідомив репортерам, що особисто знає про два випадки повішення пацієнтів через жорстоку поведінку персоналу.

Більшість самогубств були скоєні в доволі незвичний спосіб, який, вочевидь, є широковідомим у клініці. «Щоб убити себе таким чином, потрібна



чимала рішучість, — каже коронер, — адже будь-якої миті пацієнт може просто стати на ноги та припинити це».

У статті не сказано, який саме незвичний спосіб використали самогубці, — можливо, щоб не шокувати вразливих читачів чи щоб не поширювати його в інших клініках.

За чотири дні по тому в «Плейн Ділер» вийшла друга стаття:

КОЛИШНЯ РОБІТНИЦЯ ЗІЗНАЄТЬСЯ: У ЛІМІ КАРАЮТЬ ЕЛЕКТРОШОКОМ

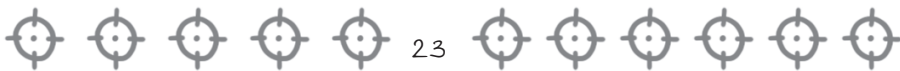
Автори: Едвард Велан,
Річард Відман,
штатні кореспонденти
Ліма, Огайо.

Колишня робітниця, яка звільнилася з клініки Ліми через жорстоку поведінку з пацієнтами, учора повідомила журналістам «Плейн Ділер» що у клініці широко використовують електрошок для погроз і покарання.

46-річна місіс Джин Ньюман, хоробра учасниця жіночого волонтерського корпусу, повідомила, що особисто була свідком перетворення «пацієнта на овоч» застосуванням електрошоку...

Ми попросили місіс Ньюман пригадати подробиці: «Мене важко назвати слабкою людиною. Я багато чого бачила. Та повірте мені, нічого гіршого й уявити не можна. Та жінка за кілька хвилин перетворилася з людини на желе. Мене ледь не знудило. У Лімі електрошок не використовували для лікування — лише для залякування й покарання».

Я почав розуміти, чому Швейкарт і Стівенсон докладали стільки зусиль, намагаючись переконати суддю й Департамент психічного здоров'я не відправляти Біллі в Ліму.



І тепер через політичний тиск можновладців Огайо його переводять саме туди.

Беручи до уваги, що Біллі-ядро і у більш сприятливих умовах був схильний до суїциду, я хвилювався, що з ним буде в такому місці. Більшість альтер-его є втіленням механізмів захисту, але сам Біллі — той, у якого є свідоцтво про народження, — абсолютно не береже власного життя, через що артур і рейджен з чотирнадцяти років не дозволяють йому прокидатися (відгоді, як він намагався стрибнути із даху школи). Якщо в Лімі множинний Біллі раптом вийде у реальний світ, він може вбити відразу 24 людини в одному тілі.

І це ледь не сталося.

Після переведення Біллі я спробував провідати його, але новий лікар (до речі, без права роботи в психіатрії) дуже грубо мені відмовив — мабуть, таким чином проявлявся його страх, що я можу щось дізнатися.

Восени 1979 року Бюро інформації Ліми влаштувало день відкритих дверей у клініці, і я записався на екскурсію. Спочатку мою участь підтвердили, але пізніше повідомили, що доктор Льюїс Лінднер скасував перепустку, а моє ім'я внесли в список заборонених у кожному відділенні клініки.

30 січня 1980 року я отримав записки Біллі про те, що з ним відбувалось у клініці, а також лист він іншого пацієнта, який за кілька днів до цього телефонував мені.

Шановний сер!

Після того як ми з вами поговорили по телефону, я вирішив переписати свій лист. Дозвольте я одразу перейду до головного. За добу після того, як Біллі зустрівся зі своїм адвокатом, його перевели з корпусу № 5 у корпус № 9. Удев'ятому набагато жорсткіші умови. Рішення про це ухвалили на щоденній нараді персоналу. Біллі був шокований, але впорався із цим...



Тепер мені з Біллі вдається зустрітися лише в зоні відпочинку. Він розказав, що на нього дуже тиснуть: заборонили всі відвідування, листи й телефонні дзвінки, поки він не звільнить своїх адвокатів. Йому також наказали припинити роботу над книжкою [яку пише цей автор про його справу] та всіляко залякують. (Мене теж звинуватили в тому, що я допомагаю Біллі з книжкою — так я зрозумів, що ці люди не хочуть публікування.)

Сподіваюсь, я був вам корисний. Якщо я можу ще чимось допомогти, будь ласка, звертайтеся. З повагою, [ім'я приховано].

Я видаляю чи змінюю імена пацієнтів, сусідів, медсестер, нягледачів, охоронців і деяких молодших працівників, які з'являються в історії Біллі, щоб зберегти їхню конфіденційність.

Адвокат Біллі подав протест, тож згодом мені зателефонував заступник генерального прокурора й повідомив, що я знов можу відвідувати Біллі.

Оскільки доктор Лінднер не відповів на мій офіційний лист із проханням розповісти своє бачення подій у Лімі, я маю вказати використані джерела інформації. Опис його зовнішності та виразу обличчя я роблю на основі власного враження — я був присутній на судових засіданнях, куди його викликали. Опис сцен, де він фігурує, я наводжу за розповіддю Міллігана про їхні зустрічі. Дії Лінднера стосовно Біллі я передаю з медичних звітів або ж з його власних слів. Нарешті, моя оцінка його як психіатра ґрунтується на думках інших спеціалістів, які я знайшов у газетних статтях та інтерв'ю (наприклад, у «Плейн Ділер» від 19 серпня 1980 року).

У третій статті із циклу «Інспекція державної клініки Лімі» наводиться цитата директора Департаменту психічного здоров'я Тімоті Моріца, який визнає, що багато пацієн-



тів скаржаться на відсутність терапії, але пояснює це тим, що через географічне розміщення в Лімі нестача кваліфікованого персоналу...

«Крім того, він [Т. Моріц] також зазначив, що не всі співробітники клініки наразі мають потрібну кваліфікацію. Наприклад, директор Льюїс Лінднер має диплом лікаря, але не психіатра. Рішення про призначення Лінднера на цю посаду Моріц виправдовує тим, що той, за його словами, хороший лікар. «У нас був вибір: або доктор Лінднер, або ніхто. Інших претендентів не було...»

За словами Моріца, рівень зарплати, який пропонує держава, не дозволяє взяти кращих спеціалістів. Він не має права пропонувати психіатру більше 55 тисяч на рік — а це набагато менше, ніж на аналогічній посаді деінде. Через це кваліфікованих кадрів у Лімі менше, ніж хотів би Моріц, а значить, у відносно некваліфікованих наглядачів широкі повноваження...

Протягом більшої частини цього періоду ми з Біллі не мали можливості спілкуватися. Йому не дозволяли без нагляду користуватись олівцем і папером, а час для письма під наглядом був обмежений. Біллі сприйняв це як виклик і завжди знаходив спосіб робити записи про події в стінах Ліми. Внутрішні діалоги особистостей, почуття та дії — усе це я взяв із таємно зроблених записів Біллі, які мені пересилали різні його відвідувачі.

Інший погляд на події ґрунтується на щоденнику Мері, який я прямо цитую. Ця сором'язлива жінка познайомилася з Біллі, коли теж була пацієнткою Афінського центру, а після переведення Біллі вона відвідувала його щоразу, як знаходила спосіб дістатися з Афін у Ліму. Зрештою вона винайняла собі кімнату неподалік від клініки й почала ходити



до нього щодня. Усі спостереження, розмови з Біллі та свої почуття вона записувала у щоденник. Я вдячний їй за дозвіл публікувати значну частину її записів, завдяки яким стали відомі неймовірні події.

Також я використовував інтерв'ю з адвокатами, психіатрами, громадськими захисниками, детективами й друзями Біллі. Загалом з усіма, хто тільки з'являвся в його житті протягом останніх дванадцяти років. Усе це я спробував зібрати в одне ціле. Можливо, ви помітите, що дещо я згадував у «Таємничій історії Біллі Міллігана» — і у цій книжці я користуюся нагодою розкрити все детально.

Якщо наступні дванадцять років життя Біллі здаватимуться вам химерними американськими гірками, сповненими неймовірних пригод, то лише тому, що так він їх і прожив.

Деніел Кіз
Жовтень 1993 року, Флорида

ЧАСТИНА I

Божевільня



РОЗДІЛ I

ЗАЛИШИТИ СЦЕНУ

(I)

Поліцейський фургон, який віз Біллі Міллігана до Ліми, проїхав крізь ворота, що впиралися в небо міцним колючим дротом, повз озброєну охорону й нарешті спинився біля приймального відділення.

Двоє поліцейських витягли ув'язненого пацієнта з фургона та повели вглиб старої будівлі із сірими коридорами, високою стелею і велетенськими вікнами до чотирьох метрів заввишки. Вони тримали його за заковані у кайданки зап'ястя і грубо штовхали вперед. Їхні підбори гучно цокотіли об блискучий лінолеум. Вони прямували в кінець коридору, до кабінету з табличкою «Приймальне відділення № 22». Усередині стояли два столи — один навпроти іншого. Здоровенна руда жінка з ластовинням на щоках чекала, поки один з поліцейських розстігне кайданки.

— Документи, — гаркнула вона.

Інший поліцейський простяг їй теку.

денні не міг зрозуміти, де він опинився й чому. Руки оніміли, зап'ястя боліли — раптом він усвідомив, що руки сковані в нього за спиною і просто зараз хтось знімає кайданки.



— Містере Мілліган, — мовила до нього жінка, не дивлячись в очі, — будь ласка, вийдіть на сцену.

По спині пробігли мурахи. Звідки вона знає про сцену? Це що, записано в його медичних документах?

Поліцейський праворуч схопив його за досі сковані руки й волосся і посунув на три кроки ліворуч.

— Хитрий він, цей волоцюга, — буркнув чоловік. — У фургоні виліз із клятих кайданок.

Тут денні зрозумів, чому охоронці сердяться й чому так туго стягнуті кайданки. Мабуть, томмі виходив на сцену під час поїздки й скинув кайданки. Руда дама наморщила ніс, наче запахло дохлим скунсом.

— Містере Мілліган, — знов сказала вона, вказуючи на підлогу, — якщо не хочете мати проблем, робіть, що вам кажуть.

денні опустил очі за її пальцем і побачив червоне коло. Виходить, вона мала на увазі не їхню «сцену свідомості», як називав це артур, а лише червону мітку на брудній підлозі.

— Дістати все з кишень! — наказала жінка.

денні вивернув кишені, показуючи, що там порожньо.

— У оглядову, розумнику! Роздягайся! — наказав один з охоронців.

денні увійшов у вказану кімнату і стягнув сорочку через голову.

— Руки вгору! Відкрити рот! Волосся назад за вуха! Повернися й поклади руки на стіну! — гримів охоронець, що увійшов слідом.

Виконуючи по черзі його команди, денні думав, чи збирається охоронець його мацати. Е ні, він не дозволить чоловікові себе торкатися — він утече зі сцени й дозволить рейджену з ним розбиратися.

— Покажи стопи. А тепер нагинайся та розсувай сідниці.

Вочевидь, цьому чоловікові подобається його робота?



Чоловік перевірів одяг Біллі, жбурнув його в корзину й видав замість нього сині штани та сорочку.

— У душ, придурок!

Ноги денні сковзалися на слизькій підлозі. Відчиняючи важкі залізні klepani двері, він ударився пальцем на нозі. За дверима зі стіни напроти стирчала іржава труба, з якої текла вода. Він став під воду й миттю відскочив — вона була крижаною. За мить кран автоматично зачинився і все-редину увійшов чоловік у білому одязі та гумових рукавичках. У руках він тримав спрей проти вошей, яким почав бризкати денні, наче статую, яку треба пофарбувати. В очах запекло, від смороду він почав задихатися. Чоловік нарешті закінчив його дезінфікувати, жбурнув на підлогу паперовий пакет, повернувся й вийшов — так само без жодного слова.

У пакеті були зубна паста, щітка, гребінець і склянка для аналізу сечі. денні витерся, натягнув на себе синій одяг, міцно взяв пакет і попрямував за наглядачем коридором крізь безліч решіток у крихітну кімнату. Тут він заплющив очі й залишив сцену...

(2)

томмі прокинувся на дивній койці в кімнаті, схожій на камеру у в'язниці. Чому волосся мокре, а в роті все пересохло? «Де я? — подумки гукнув він. — Як я тут опинився?» Він підскочив і прислухався. Ніхто не відповідав. Щось тут не так. Він завжди міг поспілкуватися з артуром з того самого дня, як доктор Кол створив спільну свідомість. Але тепер ніхто не відповідає. Наче його відключили. Навіть гудок не йде.

Що за маячня?! Тіло били дрижаки. Треба знайти трохи води — намочити губи й утамувати спрагу. І роздивитися це місце й пошукати можливості втечі.



Він вийшов із дверей і примружив очі від яскравого світла. Виявилось, що його кімната — одна з багатьох уздовж коридору. Ліворуч у дальньому кінці коридор був перегороджений ґратами. томмі повернув праворуч і побачив величезну кімнату, з якої виходили ще кілька таких самих коридорів. Наче спиці колеса.

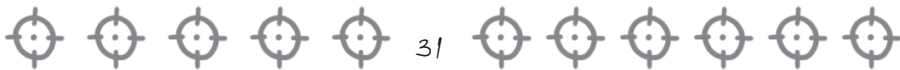
Навколо головного бюро юрбилися наглядачі. Коридор, що починався навпроти бюро, теж було перегороджено ґратами — мабуть, це шлях звідси в інший корпус цієї установи, подумав томмі.

У дальньому кінці великої кімнати стояли стільці та столи. Люди сиділи і на стільцях, і на столах, і просто на підлозі. Один чоловік говорив кудись у повітря. В іншому боці кімнати томмі побачив фонтанчик з водою, з якого хтось пив. За ним вже вишикувалася черга. томмі ненавидів черги, але зараз обережно підійшов і зайняв місце. Нарешті підійшла черга чоловіка, що стояв перед ним. Він нахилився, і томмі помітив, що цівочка води не потрапляє йому в рот, а б'є просто в обличчя. Стало шкода цього зомбі, але він не втримався від усмішки.

Раптом з напівтемного коридору вийшов чоловік, заволав і кинувся до фонтанчика. Чоловік, що намагався попити, не відреагував на крик. томмі відскочив убік, і чоловік з усієї сили обома руками вдарив нещасного проміж лопаток. Той впав обличчям на фонтанчик, і кран зник у його оці. Нарешті він підвівся, і томмі побачив криваву рану замість ока.

По тому томмі поплентався назад у свою кімнату, з усіх сил намагаючись не блювати. Він сів на ліжку, стиснув руками простирадла і став думати, як же ними себе задушити. Якщо він не знайде спосіб повернутись у Афінівський центр до доктора Кола, то просто помре тут.

томмі ліг, заплющив очі та залишив сцену, шукаючи в темряві сон...



(3)

— Міллігане!

кевін аж підскочив на ліжку та поспіхом відчинив двері.

— Міллігане! У коло!

Зі свого в'язничного досвіду кевін уже знав, що колом називають ніяк фізично не обмежену територію метрів три діаметром навколо столу головного наглядача в кімнаті, куди сходяться коридори. Наближатися до цього місця слід обережно, бо без прямого наказу заходити туди не можна. А якщо не хочеш стусанів, то краще заходити туди, схиливши голову, як раб. кевін увійшов у коло та спинився на значній відстані від столу. Не дивлячись на нього, головний ткнув пальцем у двері, біля яких стояв лисий наглядач, і буркнув:

— Док прийме тебе наступним, Міллігане. Стань біля стіни.

Е ні, не мене. Я не говорю з мозкоправами.

Виходячи з кола, кевін залишив сцену.

лі вже давно вештався у темряві навколо. Як же так вийшло, що тепер йому можна вийти на сцену? артур відсторонив його за небезпечні витівки, через які всіх закривали в ізоляторі. Як і кевін, лі давно був небажаним — ще з часів ув'язнення у Лебаноні, штат Огайо. Тож якщо лі знов стоїть на сцені — виходить, це небезпечне місце, і керує тут рейджен. лі роздивився навколо й вирішив, що вони у якійсь лікарні на кшталт в'язниці — у такому місці правити точно має хранитель ненависті.

— Міллігане, твоя черга!

У кабінеті лікаря підлога була вкрита м'яким килимом кольору какао, на якому стояли оббиті штучною шкірою стільці. Доктор сидів за столом і дивився на Біллі через трохи затемнені окуляри.

— Містере Мілліган, мене звати доктор Лінднер. Я головний лікар Державної клініки Ліми для душевнохворих



злочинців. Я читав вашу історію хвороби, а також газети. Тож перш ніж ми почнемо, я хочу, щоб ви знали: я не вірю у ваш синдром множинної особистості.

Так от де вони! У дурці в Лімі! У тому самому місці, від якого його так хотіли вберегти адвокати!

лі роздивився зморщене обличчя лікаря, рідку козлину борідку, близько посажені очі й лоб з високими залисинами. Ззаду волосся в нього звисало на воріт білої сорочки. Темно-синю краватку тримала потерта булавка зі знаком миру з шістдесятих. Після цього лі сконцентрувався на його голосі, виразах обличчя й манерах — щоб потім скопіювати. Загалом слухати його було ніколи. Він щось там казав про правила. Тут як у бейсболі: у тебе є три страйки¹, тільки після третього ти не сідаєш на лаву, а лягаєш — тобто тебе прив'язують до ліжка в місці під назвою «крижаний ізолятор».

Пародіювати цього типа буде нескладно.

Задзвонив телефон, і Лінднер узяв слухавку.

— Так, він зараз у мене, — відповів він комусь. Потім ще трохи помовчав і додав: — Ага, так, подивимося, що можна зробити, — він поклав слухавку та продовжив лагіднішим тоном: — Мабуть, ви вже здогадалися, що це дзвонили стосовно вас.

лі кивнув.

— Деякі джентльмени хочуть поговорити з вами.

— Якісь психи?

— Ні. Їх цікавить ваш випадок. Вони їхали аж із Дейтона, щоб познайомитися з вами.

лі здогадався, про кого мова. Це ті журналісти, що готові й батька продати заради договору на публікацію книжки про Біллі Міллігана. Коли Учитель і Біллі відмовили їм

¹ Ситуація в бейсболі, коли гравець не відбив кинутого м'яча. Після трьох страйків гравець вибуває.

Зміст

Люди всередині	6
Пролог: особистості Біллі Міллігана	11
Вступ	21
<i>Частина 1. Божевільня.</i>	27
<i>Частина 2. Загадка</i>	199
Епілог	376

Літературно-художнє видання

КІЗ Деніел
Війни Міллігана
Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *І. В. Матюшенко*
Художній редактор *А. В. Ачкасова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *Н. О. Міщенко*

Підписано до друку 17.08.2018. Формат 84х108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literaturnaya». Ум. друк. арк. 20,16.
Наклад 7500 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

Дивна історія трапилася в типовому американському містечку. Молодого чоловіка на ім'я Біллі Мілліган звинувачують у злочинах, яких він не коїв чи просто не пам'ятає цього. З'ясувалося, що у свідомості Біллі мешкає двадцять чотири особистості, які по черзі контролюють його розум. Та чи стане цей факт виправдальним для трьох згвалтувань, на які відважилась одна з особистостей хлопця?



Всесвітній бестселер, який сколихнув серця мільйонів читачів! Неодноразово екранізований роман, який здобув найпрестижніші літературні премії! Історія, яка зворушує та змушує замислитися... Розумово відсталий Чарлі Гордон погоджується на ризикований науковий експеримент — понад усе він мріє стати розумним. Після надскладної операції на мозку його інтелект дійсно стає блискучим. Але ніхто не міг передбачити, які наслідки спричинить цей дослід...



Саллі Портер знайшли голою та непритомною на березі океану. Виявляється, дівчина намагалася покінчити з собою, а троє молодиків, які наздогнали її та витягли з води, хотіли її згвалтувати... Саллі опинилася в лікарні, але вона нічого не пам'ятає і переконана: самогубство намагалася вчинити не вона, а хтось інший, хто навчився керувати її свідомістю...

